

שיר השירים ורות

"אי אפשר לסבול את האור של שיר השירים בשבועות מוכרחים להסתיר את גודל היקר ברות".¹

א. חסד—אהבה

בשתי אהבות גדולות עוסקת התורה. אהבת הבורא ואהבת הריע. שתי המצוות יצאו מכלל תרי"ג מצוות, בכך שהן מצוות כלליות הכוללות את כל עבודת האדם. התורה עצמה צוותה לרכו את כל כוחות האדם, הגופניים, הנפשיים החמריים. לתכלית זו של אהבת ה', "ואהבת את ה' אלוהיך, בכל לבבך בכל נפשך ובכל מאודך".² ואף למצות אהבת הריע נתנו חז"ל מימד מיוחד של כלליות, באמרם: "ואהבת לרעך כמוך — זה כלל גדול בתורה".³ ולמדים אנו מדברי חז"ל שאין זה כלל גדול בין כללים אחרים, שהרי כך הורה הלל לאתו גר שרצה ללמד את כל התורה על רגל אחת:

"מה דעלך סני לחברך לא תעביד, זוהי כל התורה ואידך פירושא הוא, זיל גמור".⁴

בספרות העולם מסופר: "יום אחד החזיק פודאיל (קדוש מוסלמי דופי) בחיקו ילד בן ארבע, וניסה לנשקו כדרך האבות. אמר הילד: אבא, האם אתה אוהב אותי? כן, ענה פודאיל. — האם אתה אוהב את אלוהים? — כן, כמה לבבות לך? — אחד, — אם כן — שאל הילד — איך תוכל לאהוב שנים בלב אחד? פודאיל חש, כי דברי הילד היו תוכחה אלוקית. בקנאתו לאלוהים החל מטיח בראשו, הוא ניחם על אהבתו לילד, והקדיש לבו כליל לאלוהים".⁵

מדבריו של הלל נראה שאהבת בשר ודם אינה סותרת אהבת ה'. גדולה מזו, לא רק שאהבת אלוהים מניחה מקום לאהבת האדם, אלא שהאחרונה מביאה לאהבת ה', שהרי לא אמר הלל בתור כלל ראשון של היהדות "ואהבת את ה'" אלא "ואהבת לרעך".

¹ עולת ראייה ח"ב עמ' שה.

² דברים ו'.

³ ירושלמי נדרים פ"ט ה"ד.

⁴ שבת לא.

⁵ הובא באמונת היהדות עמ' 37.

הרב מרדכי גרינברג

מהי המסילה העולה מאהבת הריע לאהבת הבורא? היציאה מן הפרטיות אל הכלליות:

"האדם צריך להחליץ תמיד ממסגרותיו הפרטיות, הממלאות את כל מהותו. עד שכל רעיונותיו טובים תמיד רק על דבר גורלו הפרטי, שזה מוריד את האדם לעומק הקטנות, ואין קץ ליסורים גשמיים ורוחניים המסובבים מזה, אבל צריך שתהא מחשבתו ורצונו ויסוד רעיונותיו נתונים להכללות הכל, לכללות העולם, לאדם, לכללות ישראל, לכל היקום, ומזה תתבסס אצלו גם הפרטיות שלו בצורה ראויה".⁶

יסוד האהבה הוא הרגשת השיכות שיש לאדם אל מה שמחוצה לו, מתוך ידיעה שהוא חלק מאותו דבר, ושע"כ חובה עליו לדאוג לטובתו, להתחבר ולהתאחד עם דבר זה, ולא לחנם מגלים בני האדם את אהבתם ע"י חיבוקם איש את רעהו, שזהו הבטוי המקסימאלי לאהבה — הרצון להתאחד. וכבר דרשו מורשי רשומות: "אהבה" בגי' "אחד". וכן סמכה התורה "ה' אחד" ל"ואהבת".

תכונת האהבה בנויה רבדים רבדים. התינוק אינו אוהב אלא את עצמו, אך כעבור זמן מועט חש את תלותו בהוריו, ואוהבם, כיון שבלעדיהם חיי אינם חיים, לכשגדל, מתרחב חוג אהבתו על סביבתו הקרובה, חביריו ומשפחתו, כיון שרואה עצמו כחלק מחברה זו, אך ככל שגדל בהכנתו הרוחנית, מכיר שגם חברה זו קשורה היא אל כלל האומה:

"כל מה שהאדם מתעלה יותר בצורתו הרוחנית, מרגיש הוא יותר את הערך הגדול של הרבים, הציבור מתחיל להיות חי בתוכיותו, בלבבו ועומק רצונו...".⁷

אך גם עם ישראל הוא אבר אחד, אמנם מרכזו, בגוף האנושות. וע"כ: "גדולי הנשמה אינם יכולים להיות נפרדים מן הכלליות היותר מקיפה. כל חפצם ושאיתם הוא תמיד טובת הכלל כולו".⁸

וכשיוודעים הם שגם הכללות היותר מקיפה, שואבת היא את השלמתה מאור האלוקות המקיף את הכל, באים הם לאהבת ה' ולדבקה בו. האהבה היא, איפוא, סולם מוצב ארצה, באהבת הריע, וראשו מגיע השמימה, לאהבת ה'. ואין אפשרות להגיע לראש הסולם בלא לעבור מעל שלביו התחתונים:

⁶ אורות הקודש כ"ג עמ' קמו.

⁷ שם עמ' קנ"ז.

⁸ אוה"ק ח"ב עמ' תמב.

"כשהאדם משים אל לבו ודעתו להדבק באור האלוקי המואר **בכנסת ישראל** בכללה, בכל הנשמות ובכל הדורות, מתדבק הוא עי"ז ממילא באור האלוקות השורה בכללות שעור הקומה של **כלל האדם**, שכנס"י הוא מרכזה ותמציתה. ועי"ז הוא **מתדבק ג"כ** בכללות האור של האלוקות המתגלה **בכל ההויה**... וממילא מקשר הוא בזה את דעתו לדבקות באלוקות העליונה **שלמעלה מכל ההויה**...".⁹

יסודה של אהבת הריע ואהבת הבורא הוא, איפוא, היציאה מהמסגרות הפרטיות והאנוכיות של האדם:

"וכל מה שהתפיסה הכללית היא יותר חזקה אצלו, ככה תגדל שמחתו, וככה יזכה יותר להארת האור האלוקי, כי שם מלא חל על עולם מלא, ולית שכינתא שריא באתר חסיר, וכיון דבאתר חסיר או פגים לא שריא, איך תשרה באתר שהכל נטול וחסר, ואין שם כי אם נקודה דלה מצערת ואפסית, שהיא הפרטיות האנוכית לבדה".¹⁰

כיצד יצא האדם, האנוכי בטבעו, ממסגרותיו הפרטיות, ויבוא לידי אהבת הריע, האומה, ועד לאהבת הבורא יגיע? בכח החסד והנתינה וכבר הרחיב את הדברים הרב דסלר וצ"ל בספריו "מכתב מאלהיו":¹¹

"שלא האוהב נותן, אלא הנתינה, היא המביאה לאהבה, מפני שהאהבה היא הרצון להתאחד עם מה ששייך לו, והנותן נותן הוא מעצמו, וממילא יאהב את המקבל, כי הוא מוצא את עצמו כלול בו, ואם ירבה מאוד את חסדו עם רעהו ימצא את עצמו כלול בו, ויאהבנו בבחינת כמוך — ממש, בלי שום הפרש... ומי שעושה חסד עם כל ישראל בכל מהותו, מאוחד לגמרי עמהם".¹²

"יש שהוא שר שירת **נפשו**, ובנפשו הוא מוצא את הכל, ויש שהוא שר שירת **האומה** והוא מתדבק באהבה עדינה עם כללותה של כנס"י, ויש אשר עוד תתרחב נפשו, עד שיוצא ומתפשט מעל גבול ישראל, לשיר את שירת **האדם**, כוחו הולך ומתרחב בגאון כללות האדם... שואף אל תעודתו הכללית ומצפה להשתלמותו העליונה...

ויש אשר עוד מזה למעלה ברוחב יתנשא, עד שמתאחד עם כל **היקום כולו**, עם כל הבריות ועם כל העולמים, ועם כולם אומר שירה, זה

⁹ אורות עמ' קמו.

¹⁰ אוה"ק ח"ג עמ' קמו.

¹¹ ר' בעיקר ח"א קונטרס החסד.

¹² מכתב מאלהיו ח"ג עמ' 89.

הרב מרדכי גרינברג

הוא העוסק בפרק שירה בכל יום שמובטח לו שהוא בן העולם הבא. ויש אשר עולה עם כל השירים הללו ביחד באגודה אחת... שירת הנפש, שירת האומה, שירת האדם, שירת העולם, כולן יחד מתמזגות בכל עת ובכל שעה, והתמימות הזאת במילואה עולה היא להיות שירת קודש, שירת אל, שירת ישראל... ישראל שיר אל, שיר פשוט, שיר כפול, שיר משולש, שיר מרובע, שיר השירים אשר לשלמה למלך שהשלום שלו"¹⁸.

ב. שיר השירים

"אמר ר' עקיבא: אין כל העולם כדאי כיום שניתן בו שיר הטירים, שכל השירים קודש, ושיר השירים — קודש קדשים"¹⁹.
"יש אהבה לשם השי"ת שהיא מצד הבריאה והודה, חסד ה' המלא עולם וטוב על ברייתו, ויש אהבה כזאת שהיא מורגשת בנפש מצד עצם מעלת הנפש לאהוב את הטוב הגמור, ואהבה זאת היא עיקר האהבה, ויקרה מכל האהבה הנקלטת מבחינת המציאות. וכדי לצייר אותה באמת צריכים כל הציורים הרבים והגדולים שבשה"ש, ע"כ אין העולם כולו כדאי כיום שניתן בו שה"ש לישראל"²⁰.

בכדי להבין את ציורי האהבה הטהורה שבראש הסולם, צריך להיות שייך לאהבה הפשוטה שבתחתיתו. וכבר אמרו חסידים, שמי שלא טעם אהבת אשה מימיו, יקשה עליו להגיע לאהבת ה':

"זכמו מי שהוא חמור לאהבה, לא יחוש מה יחפצו משוררי האהבה בשיריהם הפרטיים. ואם היה יכולת בידו להשפיל את געגועיהם עד כדי טעימת חושו הגס, היה עושה כן בשמחת לב ונפש חפצה, כן מי שלבו ערלה, ומוכרחת להיות כן, מפני שלא טעם להתנשא אל מרומי הגיוני קודש, ולא חש מעולם נועם אור אהבת צור כל עולמים, איש נבל ולא חכם כזה, לא יוכל להכיל את הרעיון, כי אלה הגעגועים הרבים הפרטיים הנשאים שבשה"ש המה רשמים של האוצר הגנוז בנפש כלל האומה... רישומי אהבת נפש לצור מעוזה"²¹.

הנביאים דברו על אהבתו של צור העולמים לעמו, אך זאת המגילה מבטאת

¹⁸ אוה"ק ח"ב עמ' תמד.

¹⁹ מס' ידים פ"ג מ"ה.

²⁰ עולת ראה ח"ב הקדמה לשיר השירים.

²¹ שם.

את רחשי אהבתה של האומה לצור מהצבתה, אמנם הדברים מתוארים כאן בצירים של אהבה פרטית של הרעיה לדודה, אך מי ששיך לתכונת האהבה יודע שאהבת הבורא ואהבת האדם — יסוד אחד הוא בנפש, ואהבת האשה היא רק:

”נטף מים מני ים, זיק אחד מלהב אש שעד לב השמים, כאות אחד מספר גדול ורחב ידיים”¹⁶.

ר' עקיבא, הוא האיש הגדול בענקים, שידע את האהבה במדרגותיה השונות, הוא ידע את האהבה הפרטית, הטהורה, לבת רועים, הוא שקבע את היסוד הגדול ”ואהבת לרעך כמוך” — זה כלל גדול בתורה, הוא אשר באהבתו לעמו, הוביל אותם למלחמת חרותו נגד המשעבד הזר, והוא אשר הצטער כל ימיו מתי יבוא פסוק זה ”ואהבת את ה'... בכל נפשך” ויקימנו, ויצאה נשמתו ב”אחד”, אישיות כזאת, אשר כל האהבות ערוכות אצלו במערכה ”כמגדל דוד בנוי לתלפיות”, הוא אשר ירדע שאין כל סתירה בין אהבת האשה לאהבת הבורא, והראשונה כלולה באחרונה ומביאה אליו:

”אמר ר' עקיבא: ואהבת לרעך כמוך — זה כלל גדול בתורה, שלא תאמר: הואיל ונתבזיתי, יתבוה חברי עמי... אמר ר' תנחומא: אם עשית כן, דע למי אתה מבזה — בדמות אלוקים עשה אותו”.

ומבאר הריקנטי:

”והנה האהבה את חבריו הנעשה בצלם אלוקים, הוא אוהב השיר” ומכבדו”¹⁷.

”וע”כ שואלים לאדם אחרי מותו: ”המלכת את חברך עליך בנחת רוח”, כשם ששואלים על מדת התבטלותו בפני הקב”ה ”המלכת את קונך שחרית וערבית”¹⁸, ואמרו חז”ל ”הכופר בטובתו של חבריו, לבסוף כופר בטובתו של הקב”ה”¹⁹, רק ממקור אותה הנפש שנשמתו יצאה באחד, יצאה ההחלטה שכל הכתובים קודש ושה”ש קודש קדשים, מפני שקודש קדשים הוא המקום שממנו הכל נסקר בסקירה אחת ובאחדות גמורה ללא סתירות:

”יש עולם של חול ועולם של קודש, עולמים של חול ועולמים של קודש, העולמים סותרים את זה, כמוכך, הסתירה היא סוביקטיבית, האדם בהשגתו המצומצמת אינו יכול לשפר בין הקודש ובין החול

¹⁷ פ' קדושים.

¹⁸ ר' מכתב מאלהו ח”ג עמ' 90.

¹⁹ ר' ירושלמי ברכות ט.

ואינו יכול להשוות את סתירותיה, והן אמנם מיושבות ברום עולם, במכון קודש הקדשים"²⁰.

ג. מגילת רות

מה שמגלה שיר השירים באידיאליות כזאת, ע"ד האהבה הטהורה, בכח השירה והדבור, גנוז במגילת רות, ושם מתגלים הדברים בהתבטאותם המעשית. תחילתה של המגילה בחסרון מעשי חסד של מחלון וכליון, והמשכה בתיקון של נשותיהם, "יעש ה' עמכם חסד כאשר עשיתם עם המתים ועמדי". אך לאחר מיכן התגלה הפער שבין שתי הנשים. "ותשק ערפה לחמותה ורות דבקה בה", ערפה פונה עורף, כשהגיע המתח הנפשי של ערפה עד לקצה הגבול — נפסק, "מיד נתעורר האני הנחבא, צץ ועלה למעלה, והכריע את מדת החסד שהוא ויתור גמור על האני למען הזולת... חז"ל ידעים לספר שמאותו יום שנפרדה מחמותה כבר יצאה בדרכים נלוות ונצמדה אל כוס החיים כדי למצותה עד תומה"²¹.

מעשה זה של ערפה, המשך הוא למעשי אבותיה "לא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה', על אשר לא קדמו אתכם בלחם ימים"²². ולמעלה מזה, קשור הוא בהנהגתו של לוט, אבי האומה, אברהם צווה את בניו ואת אחרייו, לשמור דרך ה' ולעשות צדקה ומשפט²³, אך לוט אינו שייך למעשי חסד "ולתאוה יבקש נפרד — זה לוט"²⁴. התאוה, המעמידה את ה"אני" במרכז, אינה יכולה להביא לידי אחדות, "ויסע לוט מקדם, ויפרדו איש מעל אחיו"²⁵, ואין זו פרידה במישור החברתי בלבד, "הסיע עצמו מקדמונו של עולם, אמר: אי אפשי באברהם, אי אפשי באלוהיו"²⁶. חסרון אהבת החברה מתחיל בהעדר מעשי חסד ומגיע עד לכפירה בבורא.

רות מתקנת חטא אביה, "כת יעשה לי ה' וכה יוסיף כי רק המות יפריד בינינו", וע"י מעשי החסד שעשתה עמה, התאהבה בה, והתאחדה עמה "ורות דבקה בה". וכך הגיעה לאהבת האומה ואהבת ה' "עמך עמי ואלוקיך אלוקי".

²⁰ אוח"ק ח"ב עמ' שיא.

²¹ נחלת יוסף, פירוש למגילת רות להרב ליפוביץ.

²² דברים כג.

²³ בראשית יח.

²⁴ נזיר כג.

²⁵ בראשית יג.

²⁶ ב"ר מא י'.

כך אצל רות וערפה וכך אצל בניהם. במלחמת דוד וגלית. ארבעים יום עומד גלית מתנצח ומחרף מערכות ישראל, ומציג טענות הגיוניות להוכחת חולשתם של ישראל. אך כנגד טענותיו יוצא דוד בדבקות האלוקית:

"אתה בא אלי בחרב ובחנית, ואני בא אליך בשם ה' צבאות אלוהי מערכות ישראל אשר חרפת"²⁷. "אמר הקדב"ה: יבואו בני הנשיקה ויפלו בידי בני הרבוקה"²⁸.

"עמידתם של ישראל באומות, לא עמידה של הגיון היא, אלא עמידה של דבקות, 'ואתם הדבקים בה' אלוהיכם חיים כולכם היום'"²⁹.
 "אמר ר' זעירא: מגילה זו אינן בה לא טומאה ולא טהרה, לא איסור ולא היתר, ולמה נכתבה? ללמדך כמה שכר טוב לגומלי חסדים"³⁰.
 "למה קוראים ספר רות בעצרת, בזמן מתן תורה? לפי שמגילה זו כולה חסד והתורה כולה חסד שנאמר ותורת חסד על לשונה"³¹.

ד. פסח ושבוועות

"כה אמר ה', זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך, לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה"³².

ביציאת מצרים התבררה אמיתיות טבע נשמתם של ישראל, השתחררותם מעול מצרים ודבקותם בה':

"כי עיקר הגאולה ביצ"מ היה נקודה הראשית שכלב איש ישראלי להיות לה', הגם כי לא היה מבורר עדין בשלימות הדעת... נתקן בנפשות בני ישראל שנמשכו אחר הקב"ה גם קודם ישוב הדעת כראוי"³³.

"וזה רמז אכילת מצה — לחם עוני — שאין מצדנו כלום רק מה שנמשכו אחר הקב"ה, כי חמץ הוא מה שאח"כ נתוסף בעיסה"³⁴.

²⁷ שמואל א' יא.

²⁸ סוטה מ"ד.

²⁹ נחלת יוסף שם.

³⁰ רות רבה ב' ט"ו.

³¹ מדרש לקח טוב.

³² ירמיהו ב'.

³³ שפת אמת, ויקרא עמ' 93.

³⁴ שם, עמ' 92.

הרב מרדכי גרינברג

שיאת של אהבה זו התגלתה בקריעת ים סוף, בשעת מסירות הנפש, ומצאה את בטויה בשירה:

"כי השירה בא מכח דביקות אל השרש... ובק"ס דכתיב: וירא ישראל וכו' ויאמינו בה', לכן אז ישיר, שנדבקו בשרש העליון"⁹⁵.

"זו השירה היא פרשה בתורה שהוציאו בני ישראל מלבם בעוד שלא נתנה תורה. זה עדות לבנ"י שהם דבקים בתורה בעצם, כי באמת התורה היא שמותיו של הקדב"ה וכדאיתא קודב"ה ואוריתא חד הוא... ונתנית התורה היא גלוי שכינה בעולם, ואמנם ירד ה' על הר סיני במתן תורה, "אבל בקריעת ים סוף שראו את ה', כמ"ש זה אלי, א"כ נתגלה להם שרש התורה בעוד שהמלך במסיבו, טרם שירד על הר סיני, וז"ש בשירה קדמוך, לכן כתוב ישיר, ל' עתיד, שהוא מעין מה שעתיד להנתן להם התורה, והם פתחו השרש של התורה כדא" במדרש ע"ז "פיה פתחה בחכמה"⁹⁶.

מה שהתרחש, איפוא, ביצ"מ ו"קריעת ים סוף", הוא ציור אידיאלי של של אמונה ואהבת ה', עדין לא הגיע זמנם לבטויים מעשיים "ואת ערום ועריה — ערומים מן המצוות"⁹⁷, אך היתה כאן משיכה ודבקות נשמית טבעית של אומה למקור מחצבתה.

בשבועות הגיע זמנו של העולם האידיאלי להגלות במעשה, וזה ענינו של קרבן שתי הלחם "חמץ תיאפנה", בניגוד למצה בפסח. אמנם מצד אחד יש כאן שלימות הקומה, התפשטות כח הדעת והאידיאל עד לחיי המעשה, אך מאידך גיסא, בפגישה עם העולם על הים ראתה שפחה מה שלא ראו נביאים"⁹⁸. הרי במתן תורה, עם הופעת ההדרכה המעשית, כבר היה זעזוע "וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק"⁹⁹. והיו מלאכי השרת צריכים לדחפם, ולא רצו להתמיד בקשר הישיר "דבר אתה עמנו ואל ידבר עמנו אלוקים פן נמות"⁹⁹.

האהבה האידיאלית הטהורה שבתקופת האירוסין, אינה עומדת תמיד במבחן החיים המעשיים של הנשואין, אך מעלתה היא, שמי שעבר פעם תקופה זו של אהבה אידיאלית יזכר בה מדי פעם, והיא תמשיך להתקיים בתורה מקור דחיפה והשראה להמשך החיים המעשיים, התינוק במעי אמו מלמדים אותו

⁹⁵ שם עמ' 98.

⁹⁶ שם.

⁹⁷ מכילתא בא.

⁹⁸ מובא ברש"י שם.

⁹⁹ שמות כ' וברש"י שם.

כל התורה כולה, אך עם צאתו לאויר העולם בא מלאך וסוטר על פיו ומשכחו, וא"כ לשם מה לימדו? אלא:

"זה ליתן כח בנשמתו, קודם שתכנס לגוף, שתהיה כלולה מכל התורה, לתקן כל מדרגות הקדושה כראוי, אבל בצאתה לאויר העולם, בא מלאך ומשכחו — וכשהאדם מתגבר על יצרו, אז — חוזר וממשיך הכח של התורה שקבל בראשונה, קודם שנולד".⁴⁰

וכך בלידתה של האומה, שתוציאה הקדב"ה "גוי מקרב גוי":
 "שבכל חג המצות נעשה איש ישראל כבריה חדשה, כמו שהיה ביציאת מצרים, כקטן שנולד, ומתחדש בו אותו הנקודה שנטע הקדב"ה בנפשות בני ישראל, ונקודה זו נקראת לחם עוני, שהוא בלי התרחבות, כי מצה הוא עצם העיסה, ואח"כ נשתנית ומתחמצת, וכמו"כ כל איש ישראל יש בו נקודה מתנה מאת האלוקים, ובאמת צריך האדם להרחיב זאת הנקודה ולהמשיך כל המעשים אחריה".⁴¹

"כל המשכה מלמעלה למטה באה מקודם בבחינת מקיף על המקבל ואחרי כן נשפע ההארה בפנימיות כפי השיעור שיוכל שאת, והשאר נשאר בבחינת מקיף, תחילה צריך להיות הגלוי בחינת מקיף בשעת קריעת ים סוף לכולם בשוה ואחרי כן במתן תורה, הגלוי בפנימיות ע"י תורה ומצוות, שבו כבר יש חלוקי מדרגות".⁴²

ומכאן פתח להבנת טעם קריאת שה"ש בפסח ורות בשבועות. פסח הוא זמן התגלות אהבתם של ישראל ודבקותם באלוקים חיים:

"במד' שהש"ר: נשיר למי שעשאנו שרים בעולם. שבנ"י נעשו משוררים להקדב"ה, דכתיב עם זו יצרתי לי, תהילתי יספרו, כי הנה השירה באה מכח דבקות אל השרש, ולכן השווים בשיר, שהם בחינת דבקות וחבור לשרש, ובק"ס דכת' וירא ישראל וכו' ויאמינו בה, לכן אז ישיר שנדבקו בשרש העליון... ובנ"י מכירים את בוראם ומתדבקים בשרשם, לכן נמצא בהם השירה, וז"ש אשר לשלמה — למי שהשלום שלו, כי בחינת שלום הוא ההתדבקות בשרש, כמ"ש במק"א, כי החלק שלמטה אינו דבר שלם רק בהתדבקות אל השרש שלמעלה, ולכן נקראו בנ"י השולמית, שיש בהם הדבקות, וכל שיר

⁴⁰ הקדמת הרמח"ל לקל"ח פתחי חכמה.

⁴¹ שפת אמת שם עמ' 99.

⁴² לחורה ולמועדים להגר"ש זיין, שבועות.

הרב מרדכי גרינברג

השירים נתיסד על זה, כי שלמה המע"ה דכתיב בו ויחכם מכל, הבין הפנימיות למעלה מכל הדברים שלמטה, ויתקן שיר השירים...⁴³

פסח הוא הזמן שבו אפשר לדבר על אהבת האומה לבוראה בשירת הרעיה לדודה. ע"י האהבה המתגלית בפסח אפשר לראות את הקודש קדשים שבשיר השירים, ולהבין שהחול מהוה בסיס לקודש ואינו סותר לו, ואהבת הריע מביאה לאהבת ה'.

שבועות הוא זמן המעשה. אין זה זמן מתאים לשיר על אהבת ה' ואין גם יכולת לקלוט את האור הגדול הגנוז הקודש הקדשים שבשיר השירים, ויש לגנוז את הדברים בגלויים המעשי, במגילת רות מתגלה בדרכי המעשה כיצד מעשי חסד וקיום הבסיס של ואהבת לרעך כמוך מביא לאהבת ה'.

"קריאת רות בשבועות להודיע כי לא המדרש עיקר אלא המעשה... ובנ"י הבינו זאת, לכן הקדימו נעשה לנשמע. לומר, שהעיקר המעשה, לכן אמרו, אם יוספים אנחנו וכו' כי הרגישו שלא נמשכו לגמרי אחר דבר ה', דכ' וינועו ויעמדו מרחוק, ויראו שלא יהיה חכמתם מרובה ממעשיהם..."⁴⁴

אמנם, בסופו של דבר נסגר המעגל, השירה הטבעית שבישראל מולידה את המעשה המגלה בפועל מה שגנוז בכת, ולאחר שהמעשה הוציא אל הפועל את כל הסגולות הגנוזות בנשמה מתגלית שיר החדשה ממעשי החסד של רות, שבתחילת המגילה מתגלגלים הדברים עד לסופה "וישי הוליד את דוד" — נעים זמירות ישראל, ולמה נקרא שמה רות? "א"ר יוחנן: שזכתה שיצא ממנה דוד שרווהו להקדב"ה בשירות ותשבחות"⁴⁵. ודרשו חז"ל "מאי דכתיב: פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה. כנגד מי אמר שלמה מקרא זה? לא אמרו אלא כנגד דוד אביו, שדר בחמשה עולמים ואמר שירה"⁴⁶.

⁴³ שפ"א שם עמ' 98.

⁴⁴ שפת אמת במדבר עמ' 42.

⁴⁵ ברכות ז.

⁴⁶ ברכות י.